

ÅRSPLAN FOR DALE BARNEHAGE

2020/2021

FORORD

Årsplan er et arbeidsredskap for personalet samtidig som den beskriver og dokumenterer arbeidet vårt i hverdagen for foreldre, barnehagens eier og andre samarbeidspartnere. Årsplanen er godkjent av samarbeidsutvalget for barnehagen.

«Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskning. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.» Rammeplanen s.19.

Det er et spesielt driftsår vi har startet på. Vanligvis bruker vi å si at planer er til for å endres; noe vi er sær gode på i barnehagen hvor travle dager krever høy fleksibilitet. I år blir det mer som at planer er til for å erstattes med andre planer! Det er et noe usikkert farvann vi beveger oss i, vi kan aldri være helt sikre på at neste ukes drift blir som tenkt. Situasjonen kan plutselig endres og vi må gå fra drift i dagens gule sone, til drift i rød sone. Vi stiller forberedt på det meste og håper på det beste! Med bakgrunn i dette, er det lagt til noen kommentarer i rød kursiv underveis. Dette er gjort for å fremheve de endringer/konsekvenser ulike smitteverntiltak fører med seg.

Kom gjerne med reaksjoner, spørsmål, refleksjoner, tanker og ideer. Vi ønsker et godt og konstruktivt samarbeid med dere. Vi samarbeider tross alt om det viktigste av alt – deres barn – vår fremtid!

**Fortell meg
at jeg er noe,
at jeg kan noe,
at jeg betyr noe.**

Fortell meg det.

**Ikke fortell meg
det jeg gjorde,
eller det jeg kunne gjort,
eller det jeg burde eller skulle gjort.**

Nei, ikke fortell meg det.

**Fortell meg heller
at jeg er noe,
at jeg kan noe,
at jeg betyr noe.**

Fortell meg heller det.

**Jeg trenger det,
skjønner du.
Jeg trenger det så sårt.
Jeg trenger en søyle av trygghet
å lene meg mot gjennom livet.**

**Jeg trenger det,
skjønner du,
for det er så værhardt å leve!** Av Ragnhild Bakke Waale

PRESENTASJON

Dale barnehage består av to hus, Lille Kvernberget og Store Kvernberget. På Lille Kvernberget har i år barn i aldersgruppen 1-2 år tilhold. Ved Store Kvernberget er det 3-5 års grupper.

Barnehagen består høsten 2020 av 48 barn.

Barnehagen ligger på Torvhaugan boligfelt, ved foten av Kvernberget.

Draget har 17 barn i alderen 3-5år

Telefon nr. 71 57 58 82. Mobil: 482 53 591

Bautan har 16 barn i alderen 3-5 år

Telefon nr. 71 57 58 83. Mobil: 900 23 431

Vollvannet har 8 barn i alderen 1-2 år

Telefon nr. 71 57 58 89. Mobil: 481 58 698

Bjørnehula har 7 barn i alderen 1-2 år

Telefon nr. 71 57 58 86. Mobil: 482 53 591

Styrer: Grethe Kristin Ulseth Neergaard, Telefon 71 57 58 80

Grethe-kristin.Neergaard@kristiansund.kommune.no

Dale barnehage har fasttelefon nr. **71 57 58 80**

ÅRSPLAN DEL 1 OG 2:

I 2018 ble det utarbeidet en felles årsplan; del 1, for alle kommunale barnehager i Kristiansund kommune. Link til denne finner dere på siste side i dette dokumentet. Denne beskriver områder som alle barnehagene er pålagte å jobbe med og knytter disse opp mot lovverk. Ut ifra dette skal den enkelte enhet utarbeide sin årsplan; del 2, som da skal være mere spesifikk, utdypende og unik fra enhet til enhet.

SAMARBEIDSUTVALGET

Ansattes repr.	Foresattes repr.	Eiers repr/sekretær.
Ingrid Marie Johansen	Siri Heggedal (småbarn)	Grethe Kristin U. Neergaard
Vara: Ranja Melby	Vara: Elisabeth Fiksdal	
Inger Grete Rindal	Renate Larsen (storbarn)	
Vara: Anne Berit Stubø	Vara: Elisabeth Fiksdal	

I følge barnehageloven skal det være et samarbeidsutvalg i hver barnehage. Det består av representanter fra foreldre, ansatte og eier. Foreldrenes representanter velges ut ifra foreldrerådet; som består av hele foreldregruppen. Barnehagens styrer er sekretær for utvalget. Samarbeidsutvalget skal først og fremst ivareta samarbeidet mellom barnehagen og foreldrene. Det er et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ for partene som på ulike måter har et ansvar for barnehagens drift og innhold.

SAMARBEID HJEM – BARNEHAGE

Barnehagen skal drives i nær forståelse og i samarbeid med barnets hjem. Foreldrene har hovedansvaret for barnets omsorg, utvikling og oppdragelse. Barnehagen skal hjelpe og støtte foreldrene i oppdragerollen.

Vi ønsker at barnet skal bli møtt på en positiv måte når det kommer til barnehagen, ved å bli ønsket velkommen og utveksle nødvendig informasjon. Når barnet blir hentet tar vi avskjed og gir foresatte informasjon om hvordan dagen har vært.

Det er viktig at bhg får beskjed ved fravær / sykdom samme dag. Fra 15 oktober, vil Visma foresatt appen bli brukt til innmelding av fravær og ferie. Når det gjelder sykdom, viser vi til generelt infoskriv utdelt ved oppstart, samt at barnehagen vil gi jevnlig oppdateringer ifht smittevernstiltak rettet mot covid-19.

Oppfordrer foreldrene til å bruke barnehagens samarbeidsutvalg og foreldreutvalg til å diskutere og fremme saker som er viktige for barnehagen.

Dale barnehage tilbyr:

- Velkomstbrev
- Daglig kontakt ved henting/bringing
- Førstesamtale i løpet av barnets første barnehageuke
- Tilbud om 2 foreldresamtaler i året. Ellers ved behov og ønske. *Redusert tilbud så lenge vi driver i gul sone.*
- Foreldremøte høst/vår. Ute og inne etter avtale! *Redusert tilbud så lenge vi driver i gul sone.*
- Jevnlige evalueringer; de ulike avdelingene har pr i dag ulike rutiner for form og hyppighet på evalueringer ut til foresatte.

Aktiviteter som foreldrene/familiene inviteres til å delta i:

- Foreldrekafe ved hver avdeling i desember *Utgår så lenge vi driver i gul sone*
- Aksjonsdag på senhøsten *Utgår så lenge vi driver i gul sone*
- Foreldremøte høst 2020 og vår 2021 *Redusert tilbud så lenge vi driver i gul sone*

Skriflig informasjon ut til foreldre/foresatte går hovedsakelig på mail. Det er derfor svært viktig at dere oppgir mailadresser som er korrekte og som dere sjekker jevnlig.

DAGSRYTME/VÅR HVERDAG

Kl.	
7.00	Bhg åpner med 1 på vakt
-----	Frilek / Mottak
8.-8.20	Frokost
8.30-	Aktivitetsgrupper/temajobbing
11.00	Smøremåltid
	Aktivitetsgrupper/temajobbing
14.00	Frukt / Knekkebrød
	Aktiviteter inn/ute
16.30	Barnehagen stenger

Hverdagslivet i barnehagen er preget av en kjent dagsrytme som skaper forutsigbarhet og trygghet for barna.

Planene som legges er ment som et utgangspunkt, men det er barnas ståsted, interesser og dagsform som er tellende for dagens pedagogiske valg. Dette i tråd med barns medvirkning, som årsplan del 1 sier litt mere om.

Hvilestund; når er det?

Mange assosierer forståelig nok begrepet hvile med den tradisjonelle hvilestunda, hvor hele gruppas tempo skulle nedjusteres ved hjelp av for eksempel lesing eller rolig musikk. Det kan fortsatt være anledninger hvor dette kan være en god løsning, for eksempel om hele gruppa har vært på tur og er slitne samtidig. Men: barn har individuelle behov som krever individuelle løsninger. Hvile for en 4 åring kan for eksempel være å få litt egentid på dissa mens en annen 4 åring trenger kanskje å få rusle litt hånd i hånd med en voksen i utetida. Det handler om hva som trengs for å få den typen lading akkurat ditt barn behøver. Dette fordrer en god relasjon mellom barn og voksen, noe vi har et sterkt fokus på.

Aktivitetsgrupper:

Vi møter mange ulike ønsker, interesser og behov i en barnegruppe, både i blandete og alderslike grupper. For å kunne ivareta og møte disse ulikhetene på en best mulig måte, deler vi ofte inn i mindre grupper. Det kan være at dette skjer helt automatisk ved at barna selv grupperer seg etter ulike aktiviteter, eller det kan være tilrettelagte (voksenstyrte) aktiviteter hvor personalet setter sammen gruppene. Kriterier som da legges til grunn kan være modning/utvikling, interesse, relasjoner.

Bursdagsfeiring:

Den dagen barnet har bursdag markeres dette med flagg, bursdagssang og krone. I slutten av hver måned feirer vi alle dem som har hatt bursdag gjeldende måned, med en felles samlingsstund hvor vi synger bursdagssang for alle bursdagsbarna. Vi har felles lunsj denne dagen, hvor vi lager ekstra god mat og avslutter med dessert.

Utelek:

Vi er så heldige å ha et fantastisk uteområde på Dale; en stor naturtomt som byr på muligheter og utfordringer året rundt. Hele tomten er inngjerdet og skaper trygge rammer for lek og aktivitet. Ved å bruke tid ute gis barna unike muligheter til å fremme læring på de ulike utviklingsområdene. Vi ønsker å involvere alle fagområdene som gir barna gode muligheter til allsidig vekst og utvikling.

Dette flotte uteområdet innbyr til et veldig bredt spenn av aktiviteter, året rundt! Fra off pist kjøring på ski om vinteren til sykling i heller ulendt terreng om sommeren☺ Barna stimuleres til utforskning og undring knyttet til naturens skiftninger.

SATSNINGSOMRÅDER

I år ønsker vi å fokusere på følgende områder:

- **Relasjoner:** Gode, trygge relasjoner mellom barn – barn og barn – voksen, er grunnmuren vår her i barnehagen.
- **Læringsmiljø:** Læringsmiljøet i barnehagen består av de kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene i barnehagen; vi skal være et godt sted å være og lære!
- **Realfag:** Bevisste voksne som har realfagsbrillene på og undrer seg sammen med barnet.
- **Hopp:** Helsefremmende oppvekst, hvor barna skal tilegne seg gode vaner, holdninger og kunnskap når det gjelder kosthold og aktivitet.

Hvordan vi konkret arbeider med satsningsområdene, blir formidlet i periodeplan for den enkelte avdeling gjennom året. Her tilpasser vi foreldrenes ønsker og innspill som blir fremmet på foreldremøter, foreldresamtaler eller via andre kanaler gjennom året. I disse planene formidles også øvrig temaarbeid og evaluering av gjennomførte opplegg.

Selv om vi ikke har språk og sosial kompetanse som spesifikke satsningsområder dette året, er arbeidet med disse områdene selve grunnstammen for alt det vi jobber med her i barnehagen. De er vevd inn i hverandre; gode relasjoner er en kilde til språkutvikling og språket gir godt utgangspunkt for å etablere vennskap.; språk skaper vennskap – vennskap skaper språk! Vi ønsker derfor å utdype noe om hvordan vi jobber med disse to områdene.

SPRÅK

Hovedmål; Stimulere barna til god språkutvikling og begrepsforståelse

«Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening.» Rammeplan s. 23.

For å sikre sammenheng mellom lovverk og nasjonale og lokale planer har vi fått Språkspor; et felles dokument for skoler og barnehager i Kristiansund kommune. Dette dokumentet tydeliggjør hvordan vi skal arbeide med språk i barnehagen og videre oppover i skolen.

Barn tilegner seg språket i samspill med sine omgivelser. Både den nonverbale (kroppsspråk) og verbale kommunikasjonen er viktig for å utvikle et godt muntlig språk. Vi i Dale barnehage ønsker å gi barna en solid og god språkstimulering. Dette får vi bl.a. ved:

- lytte, observere og gi respons i samhandlinger med voksne
- gi barna rike og varierte erfaringer som er relevant for å forstå begreper
- la barna få uttrykke sine følelser, ønsker og erfaringer
- bruke språket til å løse konflikter, og skape positive relasjoner i lek og annet samvær
- oppleve kulturoverføring gjennom tekst, rim og regler (lese/samlingsstund)
- bevisst arbeid med språkkategorier og begreper. Dette arbeides det med gjennom hele året men med mer fokus på enkelte kategorier i perioder.
- Godt rom for filosofiske samtaler med barna. (for mere spesifikk info se vedlegg 1).

Det er viktig å møte barna på det utviklingstrinn de befinner seg og arbeide med vekst og utvikling for det enkelte barnet ut ifra dette.

Vi jobber etter Nyborg modellen; en metode som innebærer å sette ord på/verbalisere utvalgte forskjeller og likheter erfart ut fra konkrete gjenstander. Det å språklig bevisstgjøre likhetsoppdagelsen eller generaliseringen har vist seg å ha stor betydning i det å overføre læring. Nyborg fokuserer også på presis språkbruk; 5 åringene er ikke nødvendigvis *størst* i barnehagen men de er *eldst*. Når en voksen hjelper et barn under påkledning, spørres det ikke om barnet kan ta frem *den andre foten* men *høyre/venstre fot*.

SOSIAL KOMPETANSE

Kristiansund Kommune har utredet en handlingsplan mot mobbing i barnehagen, I Dale barnehage ønsker vi å forebygge mobbing ved blant annet å jobbe med vennskap og sosial kompetanse. Hva mener vi da egentlig med *sosial kompetanse*? Veldig forenklet kan vi si at det handler om balansen mellom omtanke for andre og ivaretagelse av seg selv. Så enkelt og så vanskelig! Det er viktig for oss at alle barn skal få oppleve å kjenne på den gode følelsen det er å ha noen å leke med. Ved å ha fokus på vennskap håper vi at barna skal omgås hverandre på en inkluderende måte. I samlingsstunden synges det for eksempel

vennskapsanger og snakkes om vennskap og om hva vi kan gjøre for å ta godt vare på hverandre. På denne måten ønsker vi å skape en **vi** følelse blant barna som fremmer vennskap. I det daglige løfter vi også fram positivt samspill og adferd ved å gi ros når vi observerer gode situasjoner. Dette fordi vi ønsker at barna skal ha en felles referanse for hvordan de skal oppføre seg mot hverandre.

Barnehagen benytter seg av mindre lekegrupper når de skal hjelpe barn som strever i samspill med andre. I lekegruppen er målsettingen å utvikle vennskap og lekekompetanse. Når det gjelder voksenrollen fokuseres det på å observere og kartlegge barn som strever, slik at de kan sette i gang med passende tiltak. Det bør også tilrettelegges slik at disse barna får velge aktiviteter som andre har lyst til å være med på, slik at de blir attraktive ovenfor andre barn. Som voksen er det viktig å hjelpe barn som står utenfor leken med å finne frem til lekekodene, det kan en gjøre ved å øve sammen med enkeltbarnet for så å ta den nye lekekunnskapen med ut i samlek med flere barn. En kan også sette i gang tiltak slik at barnets status blir hevet, for eksempel ved å fokusere på barnets positive sider og anerkjenne disse ovenfor de andre barna.

Relasjoner utvikles i møte mellom mennesker og har stor betydning i utviklingsprosessen hos det enkelte barn. Barn lærer om sin sosiale verden gjennom relasjoner til andre mennesker. Likeledes lærer barn om seg selv i møte med andre barn og andre voksne. Relasjoner hviler på samhandling som skaper trygghet, tillit, opplevelse av troverdighet og tilknytning. Gode relasjoner fremmer utvikling og er en forutsetning for medvirkning og danning (Jf. Barnehageloven). Vi har et sterkt fokus på voksenrollen og den betydningen vi som voksne

har både i kraft av å være rollemodeller og ansvaret vi har for å skape gode, trygge relasjoner både *mellom* barna og *til* barna.

PROGRESJON/UTVIKLING AV LEKEN

Utvikling av sosial kompetanse og utvikling av lek er en dynamisk prosess. Lekens forutsetninger og karakter endres stadig i takt med barnets generelle utvikling. Veldig forenklet kan vi dele inn lekens utvikling i 4 viktige trinn:

Egenlek: 0 – 1/2 år	Parallelek: 1 – 2/3 år	Samlek: 2 – 3 år	Rollelek: 3 år og opp
Barnet utforsker ut av egen interesse.	Barnet leker ved siden av andre barn, gjerne med samme aktivitet/leke.	Barnet leker sammen med andre og deler; for eksempel bygge togbane, lego, løper etter hverandre, danser.	Barnet mestrer nå å ta en annen rolle. Leken blir regissert og man må kunne innordne seg etter lekens regler.

Hvert trinn har store nyanser, vi kan for eksempel si at et barn viser gryende ferdigheter innen rollelek eller at det har knekt alle rollelekens gyldne koder.

Barn kan gå litt inn og ut av disse trinnene og kan trenge støtte og veiledning i å mestre neste trinn. Det er da viktig at personalet er tett på og kjenner barnas ulike behov og hvor de befinner seg i sin utvikling. Kanskje trenger de å øve litt på å invitere andre inn i leken eller støttes litt i det å godta at sidemannen tok den tøffeste bilen først?

OVERGANGER

Barnehage – skole:

BESØKSPLAN FOR SKOLE – BARNEHAGE:

- I november deltar skolestarterne på samlingsstund ved skolen.
- Skolestarterne skal besøke skole plana for å leke og bli kjent med skolens uteområde.
- Vi skal på SFO besøk og samtidig få se førstetrinnets klasserom.
- I juni besøker vi faddertrinnet, og faddertrinnet kommer også på besøk til oss i bhg.
- Vi har også flere spontanbesøk på plana og tur dager til Draget.

Foreldremøte:

Etter høstferien hvert år vil det avholdes et foreldremøte med skolestarterne. Barnehagen vil fortelle om hvordan vi jobber med språk og skoleforberedende aktiviteter.

Skolen orienterer om hva foreldre bør legge vekt på det siste året før skolestart. Det ønskes med dette møtet å få en åpen dialog, samt bevisstgjøre foreldre på hva de kan gjøre for å fremme barns språkutvikling.

Overgangssamtaler:

Styrer og rektor på skolen har i utgangen av februar hvert år en overgangssamtale. Dette for å sikre sammenhengen og overgangen mellom barnehagen og skole. Her formidles barnets sterke sider og generelle funksjonsnivå, etter foreldrenes samtykke som innhentes på forhånd.

NB! Her vil det bli endringer grunnet smitteverntiltak, foreldre til skolestartere vil få fortløpende informasjon i løpet av året.

Overganger i barnehagen:

Vi jobber mot å skape trygge, gode overganger når barn skifter avdeling. Vi går på besøk og prater om det som skal skje i god tid før endringen. Vi har en sterk fellesskapsfølelse her på Dale; og ser på alle barn som våre barn! Dette viser seg for eksempel i uteleken; har et barn behov for hjelp trør den nærmeste voksne til, vi henter ikke en fra barnets avdeling. Det viser seg også i at personalet er svært fleksible med tanke på å flyttes på for til enhver tid å fordele ressursene best mulig for barnehagen som en helhet. Dette medfører at barna etter hvert blir kjent med de aller fleste voksne her på Dale, noe vi opplever legger en veldig god grunn for gode overganger.

På grunn av smitteverntiltak, vil vi ikke kunne ha den flyten mellom husene som vi ønsker og er vant til. Dette får konsekvenser både for bruk av personalressursen, samarbeid mellom små og storbarn, samt overgangen fra småbarn til storbarn til våren.

VURDERING AV EGET ARBEID

Personalet i Dale barnehage observerer og vurderer daglig i sitt arbeid. I tillegg til dette må en systematisk samle inn opplysninger for å reflektere over ståsted kontra hvor vi ønsker å være. Vurderingene må sees i lys av:

- Er målene realistiske?
- Hva har påvirket måloppnåelsen?
- Barn og voksnes forutsetninger?
- Arbeidsmetoder og innhold?
- Rammebetingelser?
- Observasjonsgrunnlaget
-

Hvordan evaluerer vi:

- Samtaler med barna
- Brukerundersøkelse
- Behovsundersøkelser
- Systematiske og usystematiske observasjoner – Alle med
- Foreldresamtaler og foreldremøter samt samarbeidsutvalgsmøter
- Refleksjonsmøter
- Månedsevalueringer/ukeslutt

Observasjon er vårt vanligste hjelpemiddel for å få faglig innsikt i barnas trivsel og utvikling, samt se progresjon hos det enkelte barn. Det vi ønsker å oppnå med våre observasjoner er å kartlegge, eller skaffe oss en grundig forståelse av og om noe. Å arbeide med observasjon kan dyktiggjøre personalet i det daglige arbeidet og bidra til at barnehagen blir i stand til å realisere mål og utfordringer.

Barnehagen har hver sjette uke i perioden august til juni, personalmøter på kveldstid, hvor arbeidet blir fortløpende evaluert. Det gjennomføres månedlige evalueringer hvor man får fram både brukerne og personalets erfaringer. Annenhver uke gjennomfører hver avdeling refleksjonsmøter. Disse møtene er arena for faglige refleksjoner og diskusjoner.

Møtevirksomheten påvirkes dette driftsåret av de til enhver tid gjeldende smitteverntiltak som vi må etterfølge. Dette påvirker blant annet hvor mange avdelingsmøter vi får gjennomført, noe som igjen påvirker muligheten for felles refleksjoner og vurderinger.

Hvordan dokumenterer vi:

- Gjennom planer
- Bilder og tekst som henges opp både i garderobe og ellers i barnehagen
- Ukeslutt
- Facebook (her følger vi klare retningslinjer og henter inn samtykke fra foresatte)
- Kommunens hjemmeside

PROGRESJONSPLAN FOR SPRÅKARBEID:

ALDER	ORD - BEGREP Utvikling	Hva	Hvordan	MERKNAD
1-2 ÅR	<p><u>Fra</u>: pludrellyder, det første ordet kommer, språk og atferd kobles sammen, gi og ta-leker, herming av setningsmelodien.</p> <p><u>Til</u>: 3-ordsetninger, forståelse av at hver gjenstand har navn, hva er det - spørsmål, lytting og imitasjon.</p>	barna optimalt læringsmiljø og derav og grunnlag for språk- og begrepslæring.	<p>Lytte til barnet og ha toveis kommunikasjon i hverdagssituasjoner /samlingsstunder.</p> <p>Forberede barnet på det som skal skje i løpet av dagen både muntlig og ved hjelp av dagtavle.</p> <p>Forklare begreper enkelt</p> <p>Gi korte, konkrete beskjeder og instruksjoner.</p> <p>-Bruke: Språk, Snakkepakken, Språksprell, Steg for steg, språkkofferter, enkle eventyr, billedbøker med enkel tekst, sanger knyttet til temaarbeid.</p> <p>-Enkle spill</p> <p>-Gi barna sanseinntrykk gjennom musikk, bilder, smaksopplevelser og turer i nærområdet.</p> <p>Dramatisering (hånd dukker)</p>	
3-4 ÅR	<p><u>Fra</u>: 3-4ordsetninger, enkle tidsbestemmelser og bruk av personlig pronomén, språket mer et kommunikasjonsmiddel.</p> <p><u>Til</u>: at språk-mønsteret stort sett er lært, bruk av konjunksjoner, forståelse av preposisjoner. En språklig aktiv periode, overdrivelser, rike språklige assosiasjoner og ordleker.</p>	Gi barna optimalt språkmiljø og grunnlag for videre språk- og begrepslæring	<p>Lytte til barnet og ha toveis kommunikasjon i hverdagssituasjoner og samlingsstunder.</p> <p>Forberede barnet på det som skal skje i løpet av dagen både muntlig og ved hjelp av dagtavle.</p> <p>Forklare begreper</p> <p>Gi korte, konkrete beskjeder og instruksjoner.</p> <p>-Bruke: Språklek, Språksprell, Steg for steg, språkkofferter, enkle eventyr, billedbøker med enkel tekst, sanger knyttet til temaarbeid. -Enkle spill</p>	

			-Gi barna sanseinntrykk gjennom musikk, bilder, smaksopplevelser og turer i nærområdet
5-6 ÅR	<p><u>Fra:</u> 4-5 ord setninger, realistisk språk som fungerer som kunnskapsmiddel, språk og aktiviteter som kombineres.</p> <p><u>Til:</u> Lengre og mer kompliserte meninger. Språket er nå et kunnskapsmiddel, økt interesse for lest og skrevet språk.</p>	Gi barna et best mulig miljø og grunnlag for språk- og begrepslæring	<p>-Ha toveis dialog, filosofiske samtaler, sette ord på følelser, forklare samlebegreper, tegning knyttet til tekst.</p> <p>-Gi barna erfaring med å gjenfortelle opplevelser.</p> <p>-Legge opp til: tekstsaking, telle til 25, mengdeforståelse opp til 10, benevne farger, former, størrelser, mønster, sortere gjenstander, fidsbegrep, preposisjoner.</p> <p>Snakkepakken, Språksprell, Steg for steg, språkkofferter og språkposer, lese/dramatisere eventyr. Lese bøker med illustrasjoner og lengre/mer detaljert handling. Bruke sanger med mange vers.</p> <p>-Få kjennskap til bruk av IKT, skrive bokstaver, tall, bruke ulike begrepsspill/regelspill.</p> <p>Gi barna sanseerfaringer gjennom å dra på turer til nye turmål og knytte opplevelser til mestringsopplevelser.</p>

Ulike metodeverktøy vi bruker:

Steg for steg: fokus på sosial kompetanse

Snakkepakken: Innøving av begreper

Språksprell: oppmerksomhet for lyd, rim og regler

Språkkofferter: konkrete som støtter opp om/visualiserer det som formidles

PROGRESJONSPLAN FOR FAGOMRÅDENE:

1-2-år	3 år	4 år	5år
Kommunikasjon språk og tekst:			
-lytte, observere å gi respons i gjensidig samhandling med barn/voksne -bli kjent med bøker, sanger, biler m. m	-videreutvikle sin begrepsforståelse og bruke et variert ordforråd - bruke sitt språk for å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter og skape positive relasjoner i like og annet samvær	-får et positivt forhold til tekst og bilde= kilde til estetiske opplevelser, samtaler, kunnskaper og som inspirasjon til fabulering og nyskaping	-lytte til lyder og rytme i språket. Bli fortrolig med symboler
Kropp, bevegelse og helse:			
-får en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring -skaffe seg gode erfaringer med varierte og allsidige utfordringer	-videreutvikle sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk/finmotorikk, Rytme og motorisk følsomhet	-utvikle glede ved å bruke naturen til utforskning og kroppslige utfordringer -få forståelse av hvordan en bruker og tar vare på nærmiljø /naturen -utvikle forståelse for og respekt for egen helse og andres kropp	- få kunnskap om menneskekroppen og forstå betydningen av gode vaner og sunt kosthold
Kunst, kultur og kreativitet:			
-ta i bruk fantasien, kreativ tenkning og skaperglede	-styrke egen kulturell identitet og sine personlige uttrykk	Utvikle sin følsomhet til å lytte, iaktta og uttrykke seg allsidig og reflekterende over kunst, kultur og estetikk -utvikle sin evne til å bearbeide og kommunisere sine inntrykk og gi uttrykk gjennom skapende virksomhet	-utvikle elementær kunnskap om virkemidler, teknikker og form for å kunne uttrykke seg estetisk i visuell språk, musikk, sang, dans og drama -opplever at kunst, kultur og estetikk bidrar til nærhet og forståelse
Natur, miljø og teknikk:			
-oppleve naturen og undring samt rike sanseropplevelser	-oppleve glede ved å ferdes i naturen - få grunnleggende innsikt i naturen, miljøvern og samspill som skjer i naturen	-får erfaring med og kunnskap om dyr, vekster og deres gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjon	-lære å iaktta, undre seg, eksperimentere, systematiserer, beskrive og samtale om fenomener i den fysiske verdenen -erfare hvordan teknikk kan brukes i lek og hverdagsliv
Etikk, religion og filosofi:			
-tilegne seg samfunnets grunnleggende normer og verdier- få oppleve de kristne tradisjoner og høytider	-utvikle toleranse og interesse for hverandres bakgrunn og tilhørighet -få innsikt i kristne grunnverdier og deres plass i kulturen	-få kjennskap til tradisjoner tilknyttet religion, livssyn som er representert i barnegruppen	-erfare at grunnleggende spørsmål er vesentlige = å gi ro og anledning til undring, tenkning, samtaler og fortellinger -bli kjent med etikk og filosofi som del av kultur og samfunn
Nærmiljø og samfunn:			

-bli kjent med og delta i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet	-utvikle tillit til egen deltagelse i og påvirkning av fellesskapet -oppleve at det tas like mye hensyn til gutter og jenter	- bli kjent med noen historiske endringer og levesett -erfare at alle mennesker, uansett alder og forutsetninger inngår i og bidrar til barnehagens fellesskap	-utvikle forståelse for ulike tradisjoner og levesett - bli kjent med at samene er Norges urbefolkning og få kjennskap til deres kultur og hverdagsliv
Antall, rom og form:			
Erfare, utforske og leke med mønster og form	-erfare ulike typer størrelser, former og mål - kunne sortere og sammenligne	-oppleve gleder over og utforske og leke med tall og former	-erfare plassering og orientering samt utvikle evne til lokalisering -tilegne seg gode og anvendbare matematiske ferdigheter

ÅRSJUL:

Årshjul, samlet.pdf

Nyttige lenker til overordnede planer og annen relevant informasjon:

<https://www.udir.no/> Her finner dere Rammeplan for barnehagen

<http://www.skivesenteret.no/barnehage/>

<http://realfagsloyper.no/om-realfagsloyper>

<https://www.kristiansund.kommune.no/dalebarnehage> Denne siden er ny og under utarbeidelse.

<https://www.horten.kommune.no/fokus/hopp-helsefremmende-oppvekst.18643.aspx> Her finner dere informasjon om HOPP prosjektet

<https://www.kristiansund.kommune.no/f/p1/i1a85ce3e-3695-4334-a228-4584f3495a5f/oppvekstplan.pdf> Kommunens nye oppvekstplan

<https://www.kristiansund.kommune.no/f/p1/i8586cd31-1553-43a9-8577-ceff5d446d8a/felles-arsplan-for-kommunale-barnehager.pdf> Felles årsplan, del 1